

Perustuslakivaliokunnan kokous n:o 81 perjantaina 29.10.1993

kello 9.15

- 1) Nimenhuuto
- 2) Päätösvaltaisuus
- 3) HE 124 laiksi Oy Yleisradio-Rundradion Ab:stä
- I käsittely jatkuu.
Korjattu lausuntoluonnos: yleiskeskustelu - yksityis-
kohtainen käsittely.
- 4) HE 80 laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin
eläkelain 16 §:n muuttamisesta ja HE 96 valtion eläke-
lainsäädännön muuttamisesta
- I käsittely jatkuu.
Asiantuntijoiden kuuleminen:
- Professori Antero Jyränki
Todettaneen asiantuntijoiden kuuleminen päättyneeksi.
- 5) HE 226 opintotukilainsäädännön uudistamisesta
- I käsittely jatkuu.
Asiantuntijoiden kuuleminen:
- Professori Mikael Hidén
- Professori Antero Jyränki
- Professori Ilkka Saraviita
(- Nuorempi hallitussihteeri Antti Vuorinen,
OPM)
- 6) Muut mahdolliset asiat
- Ellei erityistä syytä ilmene, valiokunta ei kokoonnu
keskiviikkona 3.11.1993!
- 7) Seuraava kokous on tiistaina 2.11.1993 klo 10.00; yh-
teiskuuleminen suuressa valiokunnassa HE 235:stä StV:n
ja TyV:n kanssa.
- 8) Kokouksen päättäminen

Mikael Hidén

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA 29.10.1993 KELLO 9.30
HE 226/93 vp opintotukilainsäädännön uudistamisesta

Esityksen perusteluissa on säätämisyjärjestyskysymyksenä mainittu lakiehdotuksen suhde VJ 66,7 §:ssä säädettyyn lepäämäänjättämismahdollisuuteen. Tämän lainkohdan säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 234/91 vp) perusteluissa on lueteltu etuuksia, joiden "ainakin" katsottiin kuuluvan säännöksessä tarkoitettuun lakisääteiseen perusturvaan. Luetteloon sisältyi yhdessä kohdassa maininta "...opintotukilaissa (28/72) tarkoitettu asumislisä tuen saamisedellytysten osalta" sekä myöhempänä maininta "opintotukilaissa tarkoitettu opintoraha ja eduskunnan 17.12.1991 hyväksymässä laissa korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta tarkoitettu opintoraha, jos laki vahvistetaan..." Esityksestä antamassaan mietinnössä (prvm 7/92 vp) perustuslakivaliokunta totesi mm. hyväksyvänsä uudistuksen lähtökohdaksi "institutionaalisen suojan antamisen tietyille etuuksille" ja ilmoitti yhtyvänsä hallituksen esityksessä olevaan etuusluetteloon. Tältä pohjalta on perusteltua lähteä siitä, että nykyisessä opintotukilaissa tarkoitettu opintoraha (opintorahan perusosa) ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetussa laissa tarkoitettu opintoraha sekä nähtävästi kummassakin mainitussa laissa tarkoitettut asumislisät ja niitä nyt ehdotetussa laissa vastaavat opintoraha ja asumislisä kuuluvat perustuslain em. säännöksessä tarkoitettuun lakisääteiseen perusturvaan. Sen sijaan sanotuissa laeissa ja lakiehdotuksessa tarkoitettu aikuisopintoraha ei, kuten perustuslakivaliokunnan viime vuoden kesäkuussa ja sinänsä kyllä ennen nykyisen VJ 66,7 §:n voimaantuloa antamasta, opintotukilain muuttamista koskeneesta lausunnosta (prvl 14/HE 72/92 vp) ilmenee, kuulu VJ 66,7 §:ssä tarkoitettun lakisääteisen perusturvan piiriin.

Samalla kun valiokunta em. mietinnössään ilmoitti hyväksyvänsä lähtökohdaksi ajatuksen institutionaalisesta suojasta valiokunta kuitenkin samalla totesi suojan mahdollisesta joustosta mm.:

"Suojan institutionaalisen luonteen estämättä voitaisiin valiokunnan käsityksen mukaan kuitenkin ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta esimerkiksi tarkistaa jonkin verran jonkin suojan piiriin sinänsä luettavan etuuden saamisedellytyksiä ja vähäisesti sen suuruuttakin, kunhan etuuden edelleenkin saisivat riittävän

suurena ne, joille se kokonaisuutena arvioiden on välttämätön toimeentulon perusturvan kannalta. Sääntelyn selväpiirteisyyden kärsimättä esitystä onkin valiokunnan mielestä tulkittava niin, että turvattavana etuutena esimerkiksi eläkkeiden osalta pidetään esityksessä mainitun kansaneläkkeen asemesta täyden kansaneläkkeen suuruista toimeentulotasoa."

Esityksen perusteluissa viitataan siihen, että esitys mahdollistaa opintorahan nostamisen monilla opiskelijaryhmillä. Lepäämäänjättämismahdollisuuden kannalta ongelmallisena asiana mainitaan samalla kuitenkin se, että opintorahan lapsikorotuksen poistaminen muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta vähentää kolmi- tai useampilapsisten opiskelijoiden opintorahaa 390 markkaa kuukaudessa. Tämä vähennyksen suuruuden kuvaus näyttäisi poikkeavan siitä, mitä yleisperusteluissa esitetään muutoksen vaikutuksista opiskelijan talouteen (s. 13). Siellä todetaan, että kolmea tai useampaa lasta huoltava opiskelija menettäisi uudistuksessa 345 markkaa opintorahaa ja 845 markkaa kuukaudessa tuen yhteismäärässä. Vähennys koskee edellä sanotun mukaisesti etua, joka kuuluu VJ 66,7 §:ssä tarkoitetun lakisääteisen perusturvan piiriin. Se on esityksessä annetun tiedon perusteella myös suuruudeltaan sellainen, että se ei mielestäni täytä niitä vähäisyyden kriteerejä, joita valiokunta piti silmällä edellä siteeratusta lausumassaan. Tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, koskeeko tämä vähennys juuri esim. 0,5 % suuruista vähemmistöä muissa oppilaitoksissa kuin korkeakouluissa opiskelevista. Kyseessä on joka tapauksessa lakia säädettäessä selvästi tiedossa oleva heikentävä vaikutus eikä mikään teoreettinen mahdollisuus, että jossakin erityisessä tilanteessa voisi syntyä heikentävä vaikutus. Lakiehdotus olisi tämän vaikutuksen vuoksi jätettävissä lepäämään.

Tässä yhteydessä on kuitenkin kiinnitettävä mahdollisesti asiaan vaikuttavana seikkana huomiota siihen, että hallituksen esityksen perusteluissa esitetyn mukaisesti tulisi perheen suora taloudellinen tuki paranemaan sen vuoksi, että lapsilisiä nostetaan kolmilapsisissa perheissä vuoden 1994 alusta 830 markkaa kuukaudessa ja usempilapsisissa perheissä tätäkin enemmän. Olettaen, että lapsilisäsäännösten muutoksilla tällä tavoin tulisi täysin kompensoiduksi se heikennys, joka toteutettaisiin opintotukijärjestelmän sisällä, muodostuisi lepäämäänjättämismahdollisuuden kannalta tässä olennaiseksi kysymykseksi se, otetaanko ja millä edellytyksillä itsessään sinänsä heikennystä merkitsevien säännösten säätämisessä VJ 66,7 §:n soveltamisen kannalta huomioon muissa säännöksissä toteutettava heikennystä vähintään vastaava parannus.

Jos tällainen kompensoiva vaikutus saadaan aikaan samassa laissa toteutettavalla etuuksien järjestelyllä, näyttää perustellulta katsoa, että lepäämäänjättämismahdollisuuden aiheuttavaa heikennystä ei tapahdu. Jos kompensoiva vaikutus saadaan aikaan johonkin toiseen lakiin sisältyvillä järjestelyillä, täytynee edellyttää, että tuo toinen laki on jo säädettyä, jos halutaan, että sen nojalla sulkeutuu pois VJ 66,7 §:n mukainen mahdollisuus jättää heikennyksen sisältävä laki lepäämään. Kompensoivan vaikutuksen täytyisi tällöinkin ehkä edellyttää syntyvän joistakin etuusjärjestelyistä, eikä verohelpotuksista, siihen nähden että verohelpotusten myöhempi poistaminen ei enää olisi VJ 66,7 §:n sanamuodon huomioon ottaen sanotun säännöksen ko. etuuksille antaman suojan piirissä. En ole tätä lausuntoa varten tarkistanut, onko esityksen perusteluissa mainittu lapsilisän korotus jo säädetty ja onko se sillä tavoin ko. opintotuen heikennysten merkityksen kattava, kuin esityksen perusteluissa annetaan ymmärtää. Jos se on, jäisi kannanotto lepäämäänjättämismahdollisuuteen tässä ainakin jossain määrin riippumaan siitä, kuinka paljon painotusta VJ 66,7 §:n soveltamisessa pannaan suojan institutionaalille luonteelle tai vastaavasti tietyn tosiasiallisen toimeentulotason suojaamiselle. Jos painotettaisiin suojan institutionaalisuutta, voitaisiin päätyä siihen, että muualla lainsäädännössä ja muillekin kuin heikennyksen kohteeksi joutuneelle ryhmälle osoitetut etujen parannukset eivät ole jonkin heikennyksen arvioinnissa merkittäviä. Tällaista lähestystapaa vielä ehkä vahvistaisi se, jos ko. muualla tapahtuva parannus olisi toteutettu jo huomattavasti ennen ko. heikentävää lakia (mutta heikennyksen kohteeksi joutuvan edun säätämisen jälkeen). Jos taas painotetaan tietyn tosiasiallisen toimeentulotason säilyttämisen suojaa, voidaan muualla lainsäädännössä toteutettu etujen parannus ottaa huomioon heikentävän vaikutuksen poistavana seikkana, näin ehkä sitä selvemmin, mitä samanaikaisempia ko. heikennys ja sitä kompensoiva etujen lisäys ovat.

Kun en tunne esityksessä mainitun lapsilisää koskevan muutoksen sisältöä ja sen säätämisen ajoittumista, totean vain, että edellä esitetyistä ilmenevin varauksin pidän mahdollisena, että puheena olleet lapsilisää koskevat järjestelyt ovat vaikutukseltaan sillä tavoin tässä tarkoitettua heikennystä "kompensoivia", että lakia ei tämän vuoksi voitaisi jättää lepäämään.

Antero Jyränki 29.10.1993 PeV

P.M.

HE 226/1993 vp

(opintotukilainsäädännön uudistaminen)

Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tarkoituksena on uudistaa opintotukijärjestelmä kokonaisuudessaan.

En ole käynyt vertailemaan keskenään nykyistä opintotukilainsäädäntöä ja esitykseen sisältyviä ehdotuksia sen selvittämiseksi, mikä muuttuu. Lähdän siitä, että tässä suhteessa on luotettava hallituksen esityksen sisältämiin tietoihin.

Ensi sijassa on selvitettävä lainsäädäntömuutoksen suhde VJ 66.7 §:ssä tarkoitettuun toimeentulon lakisääteisen perusturvan vähentämiseen.

Lähinnä on kysymys opintorahasta ja asumislisästä, jotka molemmat on alkueräisen luettelon (HE 234/1992 vp) mukaan luettava toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan.

Nyt esillä olevan HE:n mukaan:

- asumislisän määrä pysyy ennallaan.
- opintorahan määrä pääsääntöisesti nousee.

Kuitenkin opintorahan lapsikorotusten poistaminen muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta vähentää kolmi- tai useampilapsisen opiskelijan opintorahaa 390 markkaa kuukaudessa. Lapsikorotusta ei mainita ns. perusluettelossa, mutta se täytyy lukea opintorahan osaksi VJ 66.7 §:n mielessä.

Hallituksen esityksessä kuitenkin korostetaan, että asianomaisten perheitten suora taloudellinen tuki paranee, koska lapsilisät kolmilapsisissa perheissä nousevat vuoden 1994 alusta 830 mark-

kaan kuukaudessa ja useampilapsisissa perheissä tätäkin enemmän. Lapsilisäkin kuuluu "toimeentulon lakisääteisen perusturvan" takaaviin etuuksiin VJ 66.7 §:n mielessä.

Tässä olemme sen kysymyksen edessä, missä määrin VJ 66.7 §:ssä taattu turva on instituutiokohtainen ja missä määrin sen tulkinnan yhteydessä on arvioitava yksilön kokonaisuasemaa erilaisten perusturvaa takaavien etuuksien saajana.

Minun ymmärtääkseni perustuslakivaliokunta on pitänyt eri toimeentuloturvajärjestelmien suojaan siten instituutiokohtaisena, ettei puuttuminen yhteen järjestelmään heikentävästi välttämättä kompensoidu toiseen järjestelmien sisältyvien etuuksien parantamisella taikka sillä, että toinen järjestelmä toimii varajärjestelmänä ensimmäistä heikennettäessä.

Asioita on mielestäni kuitenkin arvioitava siten eriytetysti, että otetaan huomioon, onko etuus tarkoitettu toimeentulon pääosan kattavaksi vaiko vain osaturvaksi. Opintorahan lapsikorotus merkitsee osaturvaa siinä kuin lapsilisäkin. Lapsilisäjärjestelmä puolestaan kattaa kaikki opintorahan saajat. Tässä mielessä on ajateltavissa, että lapsilisän samanaikainen korotus kattaa sen vajauksen, joka opintorahan lapsikorotuksen poistaminen merkitsee.

Jos mainittua tulkintaa pidetään perusteltuna, ensimmäisetkään lakiehdotusta ei voida jättää lepäämään.

Herra puheenjohtaja.

Hallituksen esittämä lainsäädäntömuutos ,joka sisältää lapsikorotuksen poistamisen muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta , vähentää kolmi- tai useampilapsisen opiskelijan opintorahaa 390 markkaa kuukaudessa. Opintotuki sinänsä kuuluu ns.lakilistan sosiaaliturvalakeihin,jotka pääsäännön mukaan nauttivat ns.institutionaalista suojaa.

Hallituksen esityksen käsittelyjärjestysosassa viitataan lainmuutokseen: korkeakouluopiskelijoiden osalta eduskunta on hyväksynyt vastaavanlaisen muutoksen tuen rakenteessa päättäessään vuonna 1992 voimaanastuneista opintotuen muutoksista.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa 14/1992 - jolloin ns.säästölakisäännös,VJ 66a§ , nykyisen 66,7§:n edeltäjä oli voimassa - tuolloin esillä ollut laki ei osunut suojalausekkeen piiriin,koska valiokunnan mukaan aikuisopintotukea ei ole tarkoitettu kuulumaan toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan.

Perusturvaheikennysten teoriaan kuuluu sääntö siitä,että vähäiset muutokset eivät ole suojalausekkeen piirissä.Erääit ennakkotapaukset huomioon ottaen lienee katsottava,että esillä olevan lain merkitsemä 390 markan vähennys lapsikorotukseen *ei ole* vähäinen muutos.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan perheen suora taloudellinen tuki *paranee* kuitenkin - toista kautta - koska lapsilisät kolmilapsisissa perheissä nousevat vuoden 1994 alusta 830 markkaa kuukaudessa ja useampilapsisissa perheissä tätäkin enemmän."Etuudet siis paranevat toimeentulon perusturvan kannalta".

Oikeudellisena ongelmana on nähdäkseni vain se,miten institutionaalinen suoja tulkitaan.Voidaanko tiettyyn institutionaalisen suojan piiriin kuuluvaan lakiin tehdä merkittäviä heikennyksiä, *joita kompensoidaan muissa sosiaalialan säädöksissä?* Tämän tulkintaongelman osalta lähtisin VJ 66,7§:n säännöksestä.Perustuslaki puhuu yleisesti vain "toimeentulon lakisääteisestä perusturvasta".Säännös näyttää kattavan perusturvan sellaisena kokonaisuutena joka voi muodostua useasta eri tukimuodosta.Sanamuodosta lähtien voidaan mielestäni päätyä tulkintaan,jonka mukaan institutionaalisen suojan estämättä tiettyä tukea voidaan heikentää,jos heikennys kompensoidaan muualla lainsäädännössä.Näin ajatellen voidaan mielestäni päätyä siihen,ettei lepäämään jättämismahdollisuus ole sovellettavissa.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin 3.kohdan mukaan kumottavan korkeakoulujen opintotuesta annetun lain nojalla myönnettyihin etuuksiin sovelletaan uuden lain säännöksiä. Taannehtivuus katsotaan sallituksi tavallisella lailla, mikäli lain mukaisiin sopimuksiin, joita ei voida pitää kohtuuttomina, sisältyvät etuudet eivät heikkene. Olen ymmärtänyt että hallituksen esitys täyttää tämän edellytyksen : korkeakouluopiskelijoiden taloudelliset edut eivät heikkene. Hallituksen esityksen johdanto-osan mukaan "Korkeakouluopiskelijoiden opintotuki säilyisi *suunnilleen (Italics/IS)* nykyistä vastaavana. Lainatakauksen tarveharkinnan poistuminen ei vaikuta käsittelyjärjestykseen. Alle 18 vuotiaan lainamäärä rajoitettaisiin 800 markkaan. Tämä rajoitus koskee ymmärtääkseni uusia lainasopimuksia eikä muuta jo olemassa olevia.

Opintotukilain 1§:n 2 momentin voimaantulon sitominen ETA-sopimukseen.

Perustelujen mukaan lain ETA-valtioiden kansalaisia koskevat etuudet on sidottu ETA-sopimuksen voimaantuloon. Muilta osin laki tulee voimaan määräpäivänä eli 1.5.1994. Lain voimaantulo on siis eräiltä osin epävarmaa ja avoinna, muilta osin voimaantulopäivä tiedetään. Laki on eräänlainen ETA-sopimuksen voimaansaattamislaki. Järjestely on epätavallinen, mutta täyttäne hallitusmuodon lain voimaantulosta säätämiseksi asetetut edellytykset.

Lainvoimaisen päätöksen oikeusaminen. Laki sisältää moderniin hallintolainkäyttöön kuuluvan uuden säännösten, jolla lainvoimainen päätös voidaan muuttaa muutoinkin kuin HpurkuL:n säätämällä edellytyksillä. Toisin kuin eräissä muissa järjestelmillä, lainkäyttöpäätösten (tuomioiden) pysyvyys ei meillä nauti perustuslain suojaa, joten säännöstä voidaan pitää ongelmattomana säätämisyjärjestyksen näkökulmasta. Näin siitakin huolimatta, että muutos voi olla viranomaisaloitteinen ja edunsaajan kannalta kielteinen. Kysymyksessä on hyväksyttävistä syistä tapahtuva muuttaminen : päätös on perustunut virheellisiin tosiasiatietoihin tai virheelliseen lain soveltamiseen. Muuttamistoimivalta on asiallisesti hyvin lähellä lainvoimaisen hallintopäätöksen purkuperusteita.

Delegointi asetuksen tasoon merkitsee hallituksen esityksen perustelujen mukaan (8 s. 27) sitä, että päätösvaltaa, joka nykyisin on valtioneuvoston päätöksen ja ministeriön päätöksen varassa, siirretään lakitasoon. Delegointi on siis säätämisyjärjestyksen kannalta moitteeton.

Ilkka Saraväita

Muutama lausuntoviite

Säästölait, VJ_66a,

Hallituksen esityksen tarkoituksena oli aikuisten opintotuen rakenteen yhdistämiseksi poistaa opintorahan huoltajakorotusta vastaava korotus ja opintolainojen korkotuki. Laki täytti säästölain edellytykset sinänsä. Lakisääteinen perusturvan käsitteen sisältö oli

lähtökohtaisesti ymmärrettävä ao. lakilistan pohjalta. Toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kuuluu opintotukilaissa tarkoitettu opintoraha. Valiokunta kuitenkin erinäisin perusteluin katsoi, että aikuisopintotukea ei ole tarkoitettu kuulumaan toimeentulon

lakisääteiseen perusturvaan. Laki voitiin siis hyväksyä lepäämään jättämismahdollisuudetta.

PrvL_14/1992

Valiokunta huomautti,että viimeaikaisessa käytännössä delegoinnin sallittavuutta arvioitaessa on enenevässä määrin kiinnitetty huomiota kulloinkin ehdotetun valtuutuksen sisältöön yleisluontoisella täsmällisyys -avoimuus -perusteella.Viittauksin lausuntoon 14/1992 todettiin poikkeukselliseksi säännökset,jotka antoivat valtioneuvostolle mahdollisuuden rajoittaa lakisääteisen etuuden (aikuisopintoraha) saajien määrää. Viittauksin lausuntoon 25/1992 ja 6/1993 todettiin perustuslain vastaiseksi sellainen avoin valtuutus,joka olisi voinut johtaa siihen,että henkilöiltä voitaisiin asetuksen nojalla evätä työttömyyspäiväraha hänen harjoittamansa vapaaehtoistyön takia.

PrvL_15/1993

Taannehtivuus

Omaisuuksensuoja,taannehtivuus,sopimusvapaus,pakkolunastus ,omaisuuden käyttövapaus ,HM_6.

Aloitteessa laiksi Kemijoen yläosan erityissuojelusta ehdotettiin,että Kemijoen yläosan vesistö Pelkosenniemen ym.kunnissa tietyiltä osiltaan suojeltaisiin erityislaillla uuden voimalaitoksen rakentamiselta ja säännöstelyltä.

Valiokunta on usein todennut ,että vain perustuslain säätämisjärjes-

tyksessä annettavalla lailla voidaan puuttua ennen lain voimaantuloa tehtyihin yksityisoikeudellisiin sopimuksiin, joita ei voida pitää hyvän tavan vastaisina tai kohtuuttomina. Lakialoitteen tarkoittamalla alueella apportoitua vesivoimaa vastaan on 1950-luvulla annettu 2.405 osaketta kaikkiaan 105.956 vesivoimaosakkeesta. Yhtiötä perustettaessa kaikki vesivoimaosakkeet tulivat yhteisöille, joiden osan osakkaina on myös yksityishenkilöitä. Laki puuttui jo ennen lain voimaantuloa tehtyihin yksityisoikeudellisiin sopimuksiin, joita ei voitu pitää hyvän tavan vastaisina tai kohtuuttomina. Laki tuli sen vuoksi käsitellä VJ 67§:n mukaisessa säätämisyjärjestyksessä.

PrvL_21/1993.

Lakisääteinen perusturva, taannehtivuus, omaisuuden suoja, HM_6

Hallituksen esityksessä ehdotettiin muutettavaksi tapaturmavakuutuslakia muun muassa siten, että päiväraha olisi neljän viikon pituiselta ajanjaksolta tapaturman sattumisesta sairausajan palkan suuruinen ja enimmäisansiotasoa olisi 65 ikävuo- den saavuttamisesta lukien 85 %:n asemasta 70 % vuosityöansiosta.

Tapaturmaeläkeoikeuden taustalla on työnantajan vakuutuslaitoksen kanssa työtapaturman varalta tekemä sopimus, jonka peruste on lakisääteinen. Tätä työnantajan ja vakuutuslaitoksen välistä sopimusta on yleisiltä ominaisuuksiltaan pidettävä sen laatuksena yksityisoikeudellisena sopimuksena, johon perustuviin varallisuusoikeudellisiin etuuksiin kohdistuvaa jälkikäteistä kajoamista on valtiosääntöoikeudellisessa tulkintakäytännössä pidetty omaisuuden suojan vastaisena. Työntekijän eli vakuutetun aseman kannalta käsillä oleva sopimussuhde erosi kuitenkin niistä tapauksista joiden pohjalta kyseinen tulkintakäytäntö oli syntynyt siinä, että tapaturmavakuutus sopimus on tehty muiden kesken työnantajan eli oikeudellisessa mielessä kolmannen henkilön hyväksi. Työntekijän oikeusaseman perusteena tässä tapauksessa ei siten ole hänen itsensä solmima sopimus, vaan tapaturmavakuutuslain ensimmäinen pykälä, jonka mukaan hänellä on "oikeus saada korvausta tapaturmasta sen mukaan kuin tässä laissa säädetään".

Viittauksin lausuntoon 9_1991 valiokunta katsoi, että yleisluontoisena lähtökohtana tulee olla, että tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä annettua lakia voidaan muuttaa samassa

järjestyksessä, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Olennaista oli, että tapaturmaeläke ei ole työntekijän solmimaan sopimukseen sisältyvä etuus. Näin ollen tasoalennus voitiin säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Valiokunta tulkitsi lakia niin, että uudet säännökset tapaturmaeläkkeen enimmäistasosta eivät voineet tulla sovellettavaksi jo erääntyneisiin eläke-eriin. Lakia ei pidetty lakisääteistä perusturvaa rajoittavana.

Prvl 35_/1992

Delegaatio, omaisuudensuoja, HM_6, taannehtivuus, toimeentulon lakisääteinen perusturva, VJ_66.7

Hallituksen esityksessä esitettiin valtioneuvostolle valtuuksia tehdä erityisistä syistä yleinen tarkistus asumistukiin kesken tukikauden. Näin voitaisiin ottaa joustavasti huomioon yleiset ennakoimattomat olosuhteiden muutokset. Perustuslakivaliokunta esitti erittäin yksityiskohtaisen selonteon delegaation teoriasta (delegaatio, delegointi).

Viittauksin lausuntoon Prvl_17/1985, todettiin, että kokonaisen oikeusalan siirtäminen lain piiristä alemman asteisten säädösten varaan voi tapahtua vain perustuslain säätämisyjärjestystä noudattaen. Erinäisistä syistä delegaatiota oli pidettävä niin laajana, että sen merkitsemää asumistukien muuttamismahdollisuutta oli pidettävä HM_6 johtuvan omaisuudensuojan vastaisena. Laki vaikutti osittain taannehtivasti jo tehtyihin asumislisä- ja asumistukipäätöksiin yhteensovittamissäännösten kautta. Laki ei ilmeisesti kuitenkaan vaikuttanut siten, että joku lisän jo saanut olisi menettänyt oikeuden taannehtivasti. Valiokunta piti yleisistä valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämättömänä, että lailla ei ole sellaista taannehtivuutta, joka johtaisi asumistuen takaisin perimiseen silloin, kun esityksen perusteluista mainitusta poiketen asumistukea olisikin maksettu jollekin korkeakouluopiskelijoiden asumislisää saaville. Esityksiä arvioitiin myös toimeentulon lakisääteisen perusturvan näkökulmasta.

Valiokunta viittasi mietintöönsä 7/1992 ja korosti etuusluettelon vaikutuksia. Asumistuki on luettu toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan saamisedellytyksensä osalta. Sen sijaan muiden turvattujen perusturva-oikeuksien kohdalla ei mainita pelkästään saamisedellytyksiä. Toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kuuluvat laissa säädetyt asumistuen saamisedellytykset. Tuen suuruus sen sijaan jää kyseisen käsitteen ulkopuolelle.

Valiokunta viittasi em. mietinnössään lausumaansa, jonka mukaan uudistuksen lähtökohtana oli ajatus institutionaalisen suojan antamisesta tiettyille etuuksille. Jos laista poistettiin perustuslain vastaiseksi katsottu toimivaltuus, laki voitiin säätää lepäämään jättämissäännöstä soveltamatta. Lausunto hyväksyttiin arvannon jälkeen joten eriävällä mielipiteellä lienee tässä tavallista suurempi merkitys (IS: kommentti).

Prvl_25/1992
